

نامه‌ها و ناکفته‌ها

مجموعه‌ای از نامه‌های شخصیت‌ها به استاد شهید آیت الله مطهری

و نامه‌ها و یادداشت‌های ویژه استاد

www.ketab.ir

انتشارات صدرا

مطهری، مرتضی، ۱۲۹۸-۱۳۵۸.	سرشناسه
نامه‌ها و ناگفته‌ها/ شورای نظارت بر نشر آثار استاد شهید مطهری	عنوان و نام پدیدآور
تهران: صدرا، ۱۳۸۲	مشخصات نشر
ص: ۲۵۶	مشخصات ظاهری
978-964-7299-38-1	شابک
فیبا	وضعیت فهرست‌نویسی
مجموعه‌ای از نامه‌های شخصیت‌ها به استاد مطهری و نامه‌ها و یادداشت‌های ویژه استاد.	موضوع
مطهری، مرتضی، ۱۲۹۸-۱۳۵۸. نامه‌ها.	موضوع
BP ۲۳۳/۷/ م ۶۲۴ ۱۳۸۲	ردمبندی کنگره
۲۹۷/۹۹۸:	ردمبندی دهوی
۸۲-۲۹۳۴۲:	شماره کتابشناسی ملی

نامه‌ها و ناگفته‌ها

به کوشش: شورای نظارت بر نشر آثار استاد شهید آیت‌الله مرتضی مطهری
 نوبت چاپ: هفتم / شهریور مرداد ۱۴۰۲ مطابق صفر ۱۴۴۵
 تعداد: ۳۰۰ نسخه
 بها: ۹۹/۰۰۰ تومان

حروفچینی، لیتوگرافی، چاپ و صحافی: مؤسسه چاپ فجر. تلفن: ۳۳۱۱۹۷۹۶
 ناشر: انتشارات صدرا (باکسب اجازه از شورای نظارت بر نشر آثار استاد شهید)
 کلیه حقوق چاپ و نشر مخصوص ناشر است.

- تهران: شعبه ۱: خیابان ناصرخسرو، مقابل دارالفنون، کوچه دکتر مسعود. تلفن: ۳۳۹۱۵۱۳
  - شعبه ۲: خیابان انقلاب، بین خیابان دانشگاه و ابوریحان. پلاک ۱۱۶۴. تلفن: ۶۶۴۶۱۰۸۶
  - قم: شعبه ۱: خیابان ارم. تلفن: ۳۷۷۳۱۵۲۲. دورنگار: ۳۷۷۳۷۲۱۴
  - شعبه ۲: مجتمع ناشران. تلفن: ۳۷۸۴۷۵۹۵
- پایگاه اینترنتی و فروشگاه آنلاین: motahari.org

فهرست مطالب

- ۷ ..... مقدمه چاپ اول
۹ ..... مقدمه چاپ هفتم

فصل اول: نامه‌هایی به استاد مطهری

- ۱۳ ..... نامه امام خمینی (ره)
نامه امام خمینی (ره) در اجازه تصدی امور حسبه و اخذ سهم
مبارک امام علیه السلام
۱۵ .....
۱۶ ..... نامه امام خمینی (ره) در تسلیت فوت پدر استاد مطهری
نامه امام خمینی (ره) در تشکر از برگزاری مجلس ترحیم برای فرزند
ایشان (مرحوم حاج سید مصطفی)
۱۷ .....
۱۸ ..... نامه امام خمینی (ره)
نامه علامه طباطبایی (ره)
۲۰ .....
۲۱ ..... معاهده میان علامه طباطبایی و استاد مطهری درباره کتاب اصول فلسفه
چهار نامه از آیت الله میلانی
۲۲ .....
۲۷ ..... نامه یک شهروند به آیت الله میلانی و ارجاع ایشان به استاد مطهری
۲۸ ..... تلگراف تبریک آیت الله گلپایگانی
۲۹ ..... نامه آیت الله سید صادق روحانی
۳۲ ..... دو نامه از آیت الله شریعتمداری

- ۳۶ ..... نامه شهید آیت الله صدوقی
- ۳۸ ..... نامه آیت الله سید ابوالفضل موسوی زنجانی
- ۴۰ ..... نامه آیت الله مکارم شیرازی
- ..... نامه یکی از روحانیون به آیت الله مکارم شیرازی درباره کتاب محمد ﷺ
- ۴۱ ..... خاتم پیامبران
- ۴۴ ..... نامه آیت الله نوری همدانی
- ۴۵ ..... نامه حجت الاسلام جمی (آبادان)
- ۴۷ ..... دو نامه از حجت الاسلام صالحی نجف آبادی
- ۵۲ ..... نامه استاد محمد تقی شریعتی
- ۵۵ ..... نامه دکتر علی شریعتی
- ۶۵ ..... نامه یکی از علمای خراسان
- ۶۷ ..... نامه یکی از روحانیون
- ۶۹ ..... نامه یکی از علمای نجف
- ۷۱ ..... نامه یکی از علمای کربلا به برخی از مسئولان حسینیة ارشاد
- ۷۳ ..... نامه یکی از علمای خوزستان در باره کتاب داستان راستان
- ۷۷ ..... نامه یکی از طلاب
- ۸۰ ..... نامه یکی از تجار
- ..... دو نامه از اتحادیه انجمنهای اسلامی دانشجویان در اروپا- گروه
- ۸۲ ..... فارسی زبانان
- ۸۸ ..... نامه دعوت برخی طلاب از استاد مطهری برای تدریس در قم

فصل دوم: نامه‌های استاد مطهری

- ۹۳ ..... دو نامه آیت الله مطهری به امام خمینی (ره)
- ۱۰۵ ..... نقطه آغاز چاپ مقالات استاد در مجله زن روز درباره حقوق زن
- ۱۰۷ ..... سه نامه به پدر
- ۱۱۲ ..... نامه استاد به پسر خود
- ۱۱۴ ..... نامه استاد به دخترشان
- ۱۱۷ ..... نامه استاد به حجت الاسلام صالحی نجف آبادی

نامه استاد به هیئت متولیان مسجد الجواد تهران..... ۱۲۱

فصل سوم: نامه‌های دانشگاهی

فصل چهارم: نوشته‌ها و یادداشتهای سیاسی - اجتماعی

شورای روحانیت تهران..... ۱۵۳

تشکیلات روحانیت تهران..... ۱۶۵

اساسنامه شورای روحانیت تهران..... ۱۶۹

یادداشتی از استاد مطهری در ارتباط با لایحه انجمنهای ایالتی و

ولایتی..... ۱۸۷

متن بازجویی از استاد مطهری در ساواک..... ۱۹۲

متن استعفا نامه استاد مطهری از مؤسسه حسینیة ارشاد..... ۱۹۷

نامه استاد مطهری درباره ماجرای برخورد با یک استاد مارکسیست

در دانشکده الهیات..... ۱۹۸

اعلامیه مشترک استاد مطهری و مهندس بازرگان درباره دکتر شریعتی

و آناش..... ۲۱۳

بیانیه سیاسی در دوره انقلاب اسلامی، به قلم استاد مطهری..... ۲۱۶

یادداشت درباره درخواست بختیار جهت رفتن به حضور امام خمینی

در فرانسه..... ۲۲۲

فصل پنجم: یادداشتهای ویژه

یادداشت استاد مطهری در تقویم خود درباره زندانی شدن و آزاد گردیدن

در جریان قیام ۱۵ خرداد ۴۲..... ۲۲۷

یادداشتهای استاد در زندان موقت شهربانی در ایام قیام ۱۵ خرداد

سال ۱۳۴۲..... ۲۲۹

دستخط استاد شهید برای حجت الاسلام سید احمد حسینی ملایری... ۲۴۲

یادداشتی از استاد درباره حجت الاسلام موحدی ساوجی..... ۲۴۴

- یادداشتی از استاد مطہری در بارہٴ درس «معارف قرآن» خود در قم ۲۴۵
- یادگاری از فرزند (۱) ۲۴۸
- یادگاری از فرزند (۲) ۲۴۹
- متن سنگ مزار مادر استاد بہ قلم ایشان ۲۵۰
- نمونہٴ اصل نامہ‌ها ۲۵۱

بسم الله الرحمن الرحيم

مقدمه چاپ اول

کتاب حاضر مجموعه‌ای است نفیس از برخی نامه‌ها و نوشته‌ها و یادداشت‌های ویژه اجتماعی سیاسی و تربیتی استاد شهید آیت الله مطهری و نیز نامه‌هایی از برخی مراجع تقلید وقت و علما و دانشمندان به ایشان. در مجموع، اثر بدیعی است و تا حدی بُعد اجتماعی و سیاسی شخصیت آن متفکر و فیلسوف و فقیه عالی مقام را آشکار می‌سازد. نکات سیاسی و تربیتی موجود در این کتاب برای امروز و همیشه ما راهنما و راهگشاست. در این کتاب، خواننده به پیچیدگی شخصیت استاد مطهری آگاه‌تر می‌شود و این که چگونه ایشان مورد اعتماد و توجه همه مراجع تقلید وقت و علما و روشنفکران مسلمان بوده‌اند و همچون حلقه‌ی رابطی میان اقشار و طبقات مختلف جامعه عمل می‌کرده‌اند. افسوس که این گوهر تابناک مورد نیاز انقلاب اسلامی در فجر این انقلاب الهی توسط منافقان سیاه قلب از ملت شریف ایران و از جهان اسلام گرفته شد.

بدیعی است که نامه‌های مرتبط با استاد و یادداشت‌های ویژه ایشان منحصر به آنچه در این کتاب آمده است نیست، خصوصاً که به گفته‌ی همسر گرانقدر آن فرزانه شهید، در یکی از هجوم‌های ساواک رژیم

پهلوی به منزل استاد، تعداد زیادی از نامه‌هایی که از سوی امام خمینی (ره) به ایشان نوشته شده بود از بیم آنکه به دست ساواک بیفتد توسط یکی از نزدیکان استاد نابود شد، که هزاران افسوس! و اکنون فقط پنج نامه از نامه‌های امام (ره) موجود است که در این کتاب آورده شده است.

از جناب آقای دکتر محمد کوکب که تلاش و افری در تدوین این مجموعه مبذول داشتند صمیمانه سپاسگزاریم.
امید است این کتاب برای همه ما، خصوصاً کسانی که گام در راه فعالیتهای اجتماعی و سیاسی می‌نهند، مفید واقع شود.

۲۰ آذر ۱۳۸۲

مطابق ۱۶ شوال ۱۴۲۴

www.ketab.ir

بسم الله الرحمن الرحيم

مقدمه چاپ هفتم

بخش عمده‌ای از شخصیت جامع‌الاطراف و حیات پربرکت استاد شهید آیت‌الله مطهری را می‌توان از طریق نامه‌هایی که ایشان به دوستان و نزدیکان و علمای اعلام و مراجع عظام، از جمله امام خمینی (ره) نوشته و یا از آنها دریافت داشته‌اند درک نمود و از لابلای آن نامه‌ها می‌توان به ناگفته‌هایی پی برد که کلید شخصیت کم‌نظیر آن متفکر و اسلام‌شناس عالی‌قدر را به دست می‌دهد.

نامه‌ها و ناگفته‌ها که اکنون به چاپ هفتم رسیده است، با اقبال خوبی خصوصاً از طرف علاقه‌مندان به تاریخ و اسناد تاریخی مواجه شد و «شورای نظارت بر نشر آثار استاد شهید مطهری» و «انتشارات صدرا» مورد تقدیر و تشویق این گروه فرهیخته قرار گرفتند. نظر به این که اسناد جدیدی به دست ما رسیده بود و از طرفی از چاپ اول این کتاب سالها می‌گذشت و نیاز به یک بازبینی و حروفچینی و صفحه‌بندی جدید وجود داشت، برای چاپ هفتم این اقدامات صورت گرفت و این چاپ با اضافات و مزایایی نسبت به چاپهای گذشته منتشر می‌شود.

در این چاپ سه نامه از استاد مطهری (دو نامه به امام

خیمینی «ره» و یک نامه به حجت‌الاسلام صالحی نجف‌آبادی «ره» و نیز نامه‌ای از حجت‌الاسلام صالحی نجف‌آبادی به استاد مطهری اضافه شده است. همچنین تعداد هفت یادداشت از استاد شهید با مضامین اخلاقی و اجتماعی که ایشان در ایام بازداشت در زندان موقت شهربانی در جریان قیام ۱۵ خرداد سال ۱۳۴۲ به رسم یادگاری برای هم‌بندان خود نوشته‌اند، در بخش «یادداشت‌های ویژه» اضافه گردیده است.

مزیت دیگر این چاپ، ترجمه آیات و روایات و نشانی آنهاست که بر غنای کتاب افزوده است.

از خدای متعال توفیق بیشتر در نشر آثار آن متفکر و فیلسوف و فقیه عالی مقام و مجاهد پاکباز مسئلت می‌کنیم.

اول شهریور ۱۴۰۲

برابر با ششم صفر ۱۴۴۵

سید محمد باقر
موسوی خراسانی
مؤلف و مترجم

www.ketab.ir